

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
(SZTAB GENERALNY)

8548 J2
Warszawa, dn. 9.III.22. 192 r.

Oddział II.

Nr 5632 /II. Inf.C.

Do

Adjutantury Generalnej Naczelnego Wodza

Przedkładam do wiadomości raport Attache Wojskowego w
Helsingforsie z dnia 2.III.r.b. Nr: 3049.

1 załącznik

Szef Oddziału II Szt.Gen.

Ppułkownik p.d.Szt.Gen.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNEGO WODZA
8548 J2
Wpłynęło dn. 16.III. 1922 roku
Wyszło dn. 16.III. 1922 roku
Załączników.....

Poselstwo Polskie
w Helsingforsie
Attach Wojskowy.
N° 49.

8548

Helsingfors dnia 2.III.1922.r.

M.S. Wojsk. Sztabu Gen. Oddz. II....	6. egz.
Attache Wojskowy P.P. Ryge	1 "
Attache Wojskowy P.P. Rewel	1.
Poseł Sokolnicki H:fors.	1. "

TAJNE.

Do

M.S. WOJSK. SZTABU GEN. ODDZ. II.

W W a r s z a w i e.

W załączeniu przesyłam raporty p.t. Sytuacja polityczna
Finlandji za czas od 21.II. - 1.III. 1922 r.; Rozmowa z Prezydentem
Ståhlbergem dn. 28.II. 22.r.; Dyslokacja wojskowa w Karelji Wschodn.
i na pograniczu fińsko rosyjskim za czas od 18.II do 29.II 1922 r.

Attaché Wojskowy

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Romer
rtn.

SPRAWA UMOWY Z POL-
SKĄ.

Termin obiecany pierwotnie przez min. Holsti dla przedstawienia projektu konwencji Posłowi Sokolnickiemu, odroczone już raz z powodu zabójstwa min. Ritavuori, uległ dalszej zwłoce z powodu trudności, na jakie natknął się rząd w rokowaniach z partją szwedzką. Otóż partja ta pod wpływem zwłaszcza bliższych przyjaciół gen. Mannerheima, b. ministra Procopé, szwagra Mannerheima Br. Grippenberga i t.d. zmieniła dotychczasowe swoje niezdecydowane i krytyczne stanowisko na korzyść postawienia sprawy umowy z Polską na czele zasadniczego swojego programu politycznego. Partja jednak uwarunkowała poparcie rządu obecnego w sprawie zawarcia tej umowy oddaniem konkretnych gwarancji co do dostosowania polityki wewnętrznej do potrzeb obrony państwa, związanych z natury rzeczy sojuszem wojskowym. I tak szwedzi zarządzali od rządu przeformowania wystarczającego dla potrzeb elementarnego wyćwiczenia terminu służby wojskowej, energicznego zwalczania ruchu komunistycznego i t.d. Rząd jednak traktuje odpowiedź szwedów szkikanki niesłusznie, jako zgodę warunkową i korzysta z tego argumentu dla dalszego odwleczenia sprawy. Trzeba również pamiętać o utrzymaniu przez szwedów swojej rezerwy w stosunku do państw bałtyckich, które wszystkie partje fińskie koniecznie chcą wciągnąć do związku polsko-fińskiego. W dodatku Prezydent w czasie ostatniej swojej rozmowy z Posłem, treść której podana jest w załączniku, wysunął niewiadomo skąd zaczerpnięty argument o rzekomej "niechęci Marszka Piłsudskiego do umowy z Finlandją przed załatwieniem jej rozrachunków z Rosją". Zawezwanie Posła na 6/III do Warszawy (wyjeżdża on wobec tego jutro) bardzo jest na rękę tut. kunktatorom, gdyż w ten sposób Holsti będzie się mógł przejechać do Warszawy na zjazd bałtycki bez określonego projektu, zwalając winę narazie na niezdecydowanych jakoby szwedów, by następnie móc ją zważyć na nas, o ile M.S.Z. w dalszym ciągu ponawiać będzie swoje wahania i nie uczyni z umowy fińskiej aktualnego i oficjalnego programu bieżącej polityki, nie usależniając jej od żadnych rosyjskich, czy też małoententowskich koniunktur politycznych. Trzeba pamiętać, że o ile przegramy tutaj kampanję, będzie to równoznaczne z zupełnym przegraniem naszych wpływów i stanowiska nad północnym Bałtykiem.

AKCJA PRZECIWKO
ZWIĄZKOWI.-

Ogromną wagę sprawy dojścia, lub niedojścia do skutku związku polsko-fińskiego najęlpiej oceniają Niemcy, uważając trafnie, że związek ten zamknąłby im drogę do Rosji, gdyż do związku przyłączyłaby się niechybnie Estonja, a wtedy samo przez się zawałiłaby się cała lotewsko-litewska intryga. Wobec tego lansują oni tutaj bardzo umiejętnie argument, że związek fińsko-polski przekreśliłby na zawsze związek wszechbał-

tycki, twierdząc, że do związku takiego Lotwa i Litwa niegdy by nie przystąpiły. W ten sposób demaskują oni najlepiej, pod czyim wpływem te państwa działają. Między innymi p. Kotze, niem. attaché wojskowy, zjawił się u szefa biura prasowego M.S.Z.p. Tessloff i zrobił mu bardzo gwałtowne wymówki z powodu szaleństwa Finlandji, dającej się nabierać polskiemu imperjalizmowi i awanturniczości. Równocześnie gazeta aktywistyczna "Suunta" ogłosiła artykuł wypowiadający się bardzo przeciwko związkowi z Polską, a doradzający zawarcia sojuszu Finlandji z Anglią i Niemcami. Oczywiście organ skrajnych germanofilów, finansowany głównie przez Niemców, szwedzka "Svenska Pressen", ogłosiła znowu szereg artykułów przeciwko związkowi, atakując między innymi osobiście Posła Sokolnickiego. Poza argumentami czysto niemieckimi, mobilizuje ona również w celu przeciwdziałania związkowi opinię za tak nierealnym marzeniem związku skandynawskiego. Na szczęście próby Niemców mobilizowania dla swoich celów w tej sprawie głównego organu szwedzkiego nie udały się. Ostatnie odnośne artykuły bardzo są dla nas zadawalające (m.i. jeden inspirowany przez b.min. Procopé). Podnoszą one głównie brak sprzeczności pomiędzy szukaniem tak potrzebnej Finlandji militarnej opieki Polski z sympatjami skandynawskimi szwedów fińskich. To też główny redaktor tego dziennika, p. Frenckell oświadczył m.i. w rozmowie, że powinniśmy być z niego zadowoleni. Natomiast bardzo dla nas niebezpieczną jest akcja Niemców, dążąca do opanowania finansowego prasy prawicowej fińskiej. Niestety, udało się już Stinnesowi zakupić akcje Uusi Suomi, gł. organu prawicy, i wprowadzić tam swojego człowieka zaufania, jako redaktora. Wogóle Niemcy wyężdżają wszystkie swoje siły dla zwalczania związku, któryby raz na zawsze Finlandję z orbity ich wpływów. Nie szczędzą oni zresztą w rozmowach ze swoimi przyjaciółmi pośrednich pochwał dla polskiej dyplomacji, która tak dobrze oceniła możliwości utworzenia wielkiego bloku państw pod hegemonją Polski.

Rozumiejąc ogromne znaczenie wpływów ekonomicznych Niemcy starają się wszelkimi siłami opanować przemysł fiński, zwłaszcza o ile służy sprawom wojskowym. Opanowawszy już w znacznym stopniu fabryki broni i amunicji (przewszystkiem fabrykę w Riihimäki, własność p. Palohaimo i jego zięcia br. J. J. Koskinen, przyjaciela znanego prawicowca, senatora Paasikivi - patrz. załącznik Nr. 2) zabierają się oni obecnie do otrzymania wyłącznej koncesji na budowę portu w Hangö. Całą tę akcję polityczno-ekonomiczną kieruje Stinnes, którego głównym przedstawicielem tutaj jest b. kap. niemiecki Reuter, mąż bydgoszczanki, znanej antypolskiej agitatorki. W celu spazaliśowania nadziei fińskich na polską pomoc wojskową, Niemcy pocieszają finów obietnicą niemieckiej pomocy dyplomat. w Moskwie w celu niedopuszczenia do dalszych naruszeń terytorjum Finlandji przez bolszewików, oraz przygotowania korpusu ekspedycyjnego, obywatelskiego w Prusach Wschodnich, któryby (o ile Ententa na to pozwoli) natychmiast w razie napa-
padu bolszewickiego pospieszył z pomocą Finlandji, na wrót r.d. Goltza.

Z chwilą urzeczywistnienia się planów Stinnesa wielkiej eksploatacji przemysłowej energii wodnej rejonu Wyborg-Imatra, zawojowanie ekonomiczne Finlandji byłoby ostateczne, a w dodatku byłby pomost położony do podboju Rosji. Wiernego agenta mają oni tutaj w osobie min. wojny Jalandra i szeregu wspomnianych już dawniej oficerów.

Wielką pomoc znajdują Niemcy również w tut. rosjanach i rusofilach (gen. Enckell). Tut. Russkaja Zisn ani jednego prawie numeru nie przepuszcza bez gwałtownych napaści na Polskę, zwłaszcza w formie wiadomości z Wileńszczyźnie o rzekomym prześladowaniu litwinów i białorusinów, lub też rosjan i prawosławia w Polsce.

Wielkim atutem do zwalczania nas okazało się głosowanie wileńskie, przeciwko prawdziwości którego wypowiedzieli się nawet sympatyzujący z Polską prawicowcy fińscy w Uusi Suomi i Iltalehti. Wogóle w tej sprawie opinia publiczna okazała się bardzo pod wpływem tendencyjnych informacji, zupełnie mijających się z prawdą. Na szczęście prasa stała się obecnie dostępna nam dla wszelkich sprostowań i interviewów..

STANOWISKO ANG- Anglja w dalszym ciągu zachowuje stanowisko zupełnie bier-
GLJI.- ne. Był jedynie u mnie korespondent Morning Post, z prośbą o poufne interview, w sprawie zbliżenia polsko-fińskiego i jego związku ze sprawą bałtycką.

STANOWISKO FRAN- Francja uczyniła tutaj ze sprawy zbliżenia polsko-fińskie-
CJI.- go aktualny swój program polityczny. Tak chargé d'affaires p. du Chaffault, jak i attaché wojskowy de Braur prowadzą bardzo energiczną kampanję w tej sprawie, w ścisłym kontakcie z nami, bez afiszowania się w celu niebudzenia podejrzliwości finów o wciąganie ich bezpośrednio w orbitę francuskiej polityki. Natomiast pożądane zainteresowanie Francji dla zaangażowania się kapitalistycznego w przedsiębiorstwach fińskich, zwłaszcza o znaczeniu wojskowym, jak fabryki amunicji, lub port w Hangö. Nowy poseł francuski p. Ribot oczekiwany tu jest w tych dniach. Ponieważ instrukcje, na zasadzie których działał w poparciu naszego związku p. du Chaffault, adresowane były już do p. Ribot, nie może być kwestji co do utrzymania dotychczasowej linii. Natomiast będzie on miał trudności w sprawie pogodzenia niesnasek wewnętrznych, panujących niestety pomiędzy członkami poselstwa. W naszym interesie będzie zatrzymanie tutaj wielce nam oddanego p. du Chaffault, przeciwko któremu największą intrygę prowadzi rumuński minister Plesnila, działający pod wyraźnym wpływem swego bolszewickiego otoczenia (patrz oddolny raport), na szczęście odwołany z dniem 1 kwietnia.

ODJAZD GEN. MAN- Dnia 28/II wyjechał na czas dłuższy na południe gen. Man-
NERHEIMA. nerheim. Muszę zaznaczyć, iż spełnił on jak najlojalniej

wszystkie obowiązki i tak często przewidywania i użycie całego swojego wpływu

174

wa dla pozyskania dla naszej sprawy prawicy fińskiej i partji szwedzkiej. Po-
zostawał on ze mną przez cały czas w bardzo ścisłych stosunkach i pomagał
pod każdym względem, sekundowany wiernie przez swoich przyjaciół gen. Ignatius
i gen. Linder, br. Grippenberga i t.d.. W każdym razie jego rola w sprawie zbli-
żenia polsko-fińskiego bardzo była znaczna i tak Poseł, jak i ja mamy wszelkie
powody zachowania mu ogromnej wdzięczności. / Otrzymał on przed wyjazdem złoty
medal od szlachty Finlandji.

SPRAWA TERMINU Partja szwedzka i prawnicy fińscy wykorzystali sprawę
SŁUŻBY WOJSKO- zbliżenia militarnego z Polską dla postawienia na ostrzu
WEJ. noża, tak źle postawionej przez rząd i przegranej już w ko-
misji sprawy terminu służby wojskowej. Zwłaszcza szwedzi uczynili z niej con-
ditio sine qua non. W ten sposób udało się przekonać znaczną część ludowców

o nieostateczności 9 miesięcy i 2 głosami większości przeforować w pierw-
szem czytaniu termin roczny z krze 3-miesięcznym dodatkim dla broni specjal-
nych. Najbardziej oponowali socjaliści, których programem jest "neutralizacja"
Finlandji. Przywódcy ich zresztą przyznają, że dla fińskich mas robotniczych
wszelka polityka źle widziana przez Moskwę jest z góry nie do przyjęcia.

POLITYKA WEW- Zapoczątkowany jeszcze przez radykalnego min. Rittavuori
WĘTRZNA. wbrew dawniejszej swojej polityce, kurs umiarkowanie anty-
komunistyczny trwa w dalszym ciągu. Aresztowania, rewizje i inne represje są
na porządku dziennym, jednakowoż w rozmiarach bynajmniej nie zadawalających
prawicę i policję. Ministrem spr. wewn. został mianowany, min. spraw. Helminen,
polityczny przyjaciel Rittavuori, autor ostatnich amnestji komunistów, które
miały tak fatalne następstwa, wobec tego również źle widziany przez dobrze
zorganizowaną tut. policję, dbającą o bezpieczeństwo kraju. Min. sprawiedliwości
natomiast został gubernator tawastehuski, br. Helens.

WNIOSKI. Biorąc pod uwagę obecną sytuację polityczną Finlandji, musie-
liśmy dojść do wniosku, że akcja nasza w tym kraju, zmierzająca do wciągnięcia
Finlandji, w orbita naszych wpływów, narazie musi być uważana, jako zakończona.
Musimy obecnie czekać na przedstawienie nam oficjalne obiecanego projektu
umowy, by nie wywołać wrażenia presji, narzucania się i propagandy strony bar-
dziej zainteresowanej. Ograniczamy się więc do zaznaczania, iż wszelka zwłoka
ze strony Finlandji mogłaby, wobec wciąż zmieniających się konjunktur poli-
tycznych, zaszkodzić jej poważnie w Warszawie. Dzięki wyrobieniu towarzyskiemu
tut. społeczeństwa, mogłem akcję swoją równoległe z Posłem prowadzić głównie
przez nawiązanie ścisłych stosunków towarzyskich, obiady, przyjęcia i t.p. Droga,
jaką przebyliśmy w ciągu ostatnich trzech miesięcy, jest w każdym razie ogrom-
na.

Prezydent witając Posła stwierdza, że zupełnie naturalnem jest, iż Poseł wezwany jest do Warszawy przed konferencją w Warszawie, celem zdania sprawy z przebiegu wypadków, a to temwięcej, iż w tym okresie czasu, ku zadowoleniu stron, osiągnięto znaczny postęp. O ile jednak Prezydentowi wiadomem jest, to Marszałek Piłsudski w ostatnich czasach uważał moment obecny za niezupełnie odpowiedni do zawarcia polsko-finlandzkiego związku; że uważał za wskazane przeczekanie, aż do zupełnego zlikwidowania finlandzko-rosyjskiego konfliktu i dopiero wówczas, w spokojniejszym położeniu zawarcie układu.

Poseł skonstatował, że ze strony Polski nie było i niema istotnie żadnego naciska na pośpiech w tej sprawie. Istnieją też względy taktyczne, wpływające na chęć odłożenia, a polegające na tem, że się oczekuje wyjaśnienia sytuacji międzynarodowej, że się chce pozyskać istniejącą również i w Polsce opozycję, że się wreszcie nie chce prowokować bezpośrednio Rosji. To też Poseł, zgodnie z instrukcją swego Rządu, niewywiewał żadnego naciska przez cały czas na przyspieszenie, czy natychmiastowe skonkretyzowanie rokowań. Sam jednak osobiście byłby zdania i chciałby zdanie to przedłożyć swemu Rządowi, że należałoby uniknąć dłuższej zwłoki, a to zarówno z powodu potrzeby ustalenia stosunków wschodnich, jako też dlatego, że tymczasem Rosja, z której istnieje ~~nie~~ niem i działaniem liczyć się w tej sprawie należy, może dojście porozumienia do skutku utrudnić. Poseł radby, aby móc działać w tym kierunku, znać opinie Prezydenta.

Prezydent stwierdza przede wszystkim, że w opinii publicznej dokonał się gruntowny zwrot na korzyść związku fin. między związkiem z Polską, a związkiem bałtyckim. Uważa przeciwnie porozumienie z Polską za równoległe i równoczesne ogólnie porozumienia ze wszystkimi państwami bałtyckimi. Opinii finlandzkiej specjalnie zależy na porozumieniu z małymi państwami bałtyckimi, z których Estonia związana jest z Finlandją pierwiastkami języka i rasy, bez których udziału związek mógłby być zwalczany, jako zawarty z "imperjalizmem" Polski.

Poseł raz jeszcze stwierdził, że w opinii polskiej niema alternatywy związek bałtycki, a związek finlandzko-polski, i raz jeszcze zaznaczył względy natury taktycznej z powodu których związek finlandzko-polski jest koniecznem pierwszym ogniem w urzeczywistnianiu związku bałtyckiego.

DYSLOKACJA WOJSKOWA W KARELJI WSCHODNIEJ

I NA POGRANICZU FIŃSKO ROSYJSKIM ZA CZAS od 18.II. do 28.III.22.r

(źródło fiński Sztab Generalny)

Tłomaczenie z fińskiego.

WSCH. KARELJA. Powstanie w Karelji zupełnie zlikwidowane.

1
2 pułki skombinowanej bryg. kusr. znajdują się nadal we Wsch.

Karelji, mianowicie:

16. mosk.p.kurs.(1000 l. 13 K.M.) koło m. Shuoju.

Piotrogradzki pułk.kurs.(1000 l. 18.K.M.) koło Porajärvi,
rozlokowany

Lintajärvi i Kostamus.

We Wsch. Karelji stoją obecnie:

10 p.p. 4.bryg. 2 dyw.piech.

49 " 17 " 6 " "

55 " 19 " 7 " "

60 " 20 " 7 " "

85 " 29 " 10 " "

86 " 29 " 10 " "

88 " 30 " 10 " "

89 " 30 " 10 " "

90 " 30 " 10 " "

145 " 49 " 17 " "

149 " 50 " 17 " "

379 " 127 oddzielnej bryg.piech.

380 " 127 oddzielnej bryg.piech.

381 " 127 oddzielnej bryg.piech.

Piotrogradzki pułk kursantów.

1. skombinowanej bryg.kursant.

16 moskiewski p.kurs.

3 baon 174 p.p.

175 " z 25 pogr. bryg.

176 " z 25 pogr. bryg.

2/ 179

1.p.p.murmański.

3 i 5 szwadron 3 p.jazdy 15 dyw.kaw.

36 oddzielny lotny oddział szturmowy.

5 pociągów pancernych.

Ogółem we Wsch. Karelji stoi: ca 25 - 30,000 l. 55 - 60 dział,

i 5 poc.panc.

Przesmyk Karelski. Pociąg pancerny Nr.27 znajdujący się na st. Lewaszowo - odszedł do Piotrogradu.

93 p.p w całym składzie znajduje się w Piotrogradzie (rozlokowany w twierdzy Petropawłowsk.).

Żadnych zmian na Prz.Karelskim nie notowano.

Na Przesmyku stoją obecnie:

1 i 2 baony	91 p.p	
	92 "	11 dyw.piech.
część	95 "	

1 skombinowana komp. 32 bryg piech 11 dyw.piech.

1 szwadron kawalerji

1 pg.pc.

65 dział.

Ogółem na Przesmyku stoi obecnie ca 5000 ludzi, 65 dział i 1.pg.pc (15.II. było 5500 l., 65 dz. i 2 pg.pc.).

Piotrogród. W Piotrogradzie sformowano oddziały " Tszona" (oddziały specjalnego naznaczenia) Sformowano zostało: oddzielne baony Nr.Nr. 12, 13, 14, 15 i 16. Podlegają P.O.W. Oficerowie komunist. żołnierzy mało komunistów. Baony te pełnią służbę wartowniczą (milicyjną) w Piotrogradzie

Również sformowano w Piotrogradzie pułki: Nr.Nr. 111, 112 i 113. podlegają P.O.W.

Komunistów rocznik. 1899., 1900 i 1901 w dalszym mobilizują.

Zwalniają tylko inwalidów.

Informacje ogólne:

Wojskowa organizacja finnów w Piotrogradzie została rozformowana.

W ich lokalu na Kamiennostrowski Nr 26 - 28 znajduje się obecnie komite fińskiej komunistycznej organizacji. Tow. Rachja znajduje się w Moskwie i tow. Kalske w Smolnym. Części fińskich wojsk które więcej nie znajdują się na Przesmyku podlegają dowództwu sow. Rozszerzają się między nimi niezadowolenia, gdzie m.inn. "kpt. Kokko" (przezwiśko) robi z tego powodu ~~zawołanie~~ - że niechęć być podległe ros. dowództwu.

Kpt.Kokko był w ostatnich czasach dowódcą oddz.czer.finnów w Lempala.

Wszystkie warsztaty stolarskie w Okręgu Piotrozawódzkim wyrabiają wojskowe wozy. Chodzą słuchy jakoby bolszewicy przygotowują się na wiosnę do wojny z Finlandją.